

Economie examen VWO 2022 – tijdvak 2

Aanbevelingen voor de correctie, als aanvulling op het correctievoorschrift (CV) van het CvTE

Opmerking: formeel is / blijft het correctievoorschrift van het CvTE leidend.

Opgave 1 – Zelfstandigen zonder personeel

Vraag 1

- Een ander voorbeeld van een juist antwoord bij de tweede deelscore, is wanneer een leerling verwoordt dat de Lorenzcurve onder de horizontale as zal komen voor de groep zzp-ers, die niet kostendekkend is.
(Toelichting: waar de Lorenzcurve boven de x-as komt, is niet evident en hoeft niet benoemd te worden).

Dit is bevestigd met een reactie van het CvTE:

Reactie CvTE:

Een antwoord waarbij de leerling uitgaat van een Lorenzcurve voor de primaire inkomensverdeling die voor het eerste kwartiel onder de horizontale as ligt, waardoor er sprake is van nivellering, kan correct zijn.

Vraag 2

- Eerste deelscore: essentieel voor het punt is: verwoording van relatief / procentueel / naar verhouding.
- Tweede deelscore: denivellering kan ook op een andere manier verwoord worden.
- Tweede deelscore: let op mogelijke doorwerkfouten vanuit het eerste deelantwoord.
- Ook mogelijk:
Zzp'ers met een negatief inkomen hebben geen nadeel van de verlaging van de heffingskorting, anderen (met een hoger inkomen) wel. In dat geval heeft deze maatregel een nivellerende werking tussen de eerste groep en de rest.
(De leerling gaat er dan klaarblijkelijk vanuit dat de nieuwe Lorenzcurve van de secundaire inkomens van de zzp'ers wordt vergeleken met een gecorrigeerde secundaire inkomensverdeling naar aanleiding van Samira's kanttekening).

Vraag 3

- Essentie van het eerste normantwoord is de substitutie van zzp'ers door werknemers in loondienst.
- Een antwoord via een macro-economische redenering kan juist zijn.

Vraag 4

- Essentie van dit antwoord: laaggeschoolde arbeid is homogeen, hooggeschoolde arbeid is heterogeen. Vermelding van voorbeelden van hooggeschoolde / laaggeschoolde arbeid is niet essentieel.
- Antwoorden via vrije / niet-vrije toetreding kunnen juist zijn.

Vraag 5

- Voor het vergeten van miljoenen bij de hoeveelheid hoeft geen punt in mindering gebracht te worden.

Vraag 6

- Een ander voorbeeld van een verklaring van een negatieve invloed: Door de invoering van het minimumuurtarief, stijgen de kosten van het product. Indien deze worden doorberekend in de verkoopprijs, kan de afzet afnemen.
- Tweede deelscore: hoger inkomen / koopkracht → hogere bestedingen → hogere productie / bbp: alle drie nodig voor het punt.

Verzoek aan het CvTE om deze vraag te bezien:

In het CV lijken structurele oplossingen gericht te zijn op de korte termijn en conjuncturele oplossingen op de lange termijn.

Reactie CvTE:

Geen aanpassing van het correctievoorschrift.

Door het ingrijpen in de arbeidsmarkt verandert een aanbodfactor (die vaak geassocieerd wordt met de lange termijn), waarbij echter nu het effect al direct optreedt. Er is sprake van een negatieve invloed op de korte termijn.

Door het ingrijpen in de arbeidsmarkt verandert een vraagfactor (verandering bestedingsgedrag; transmissie), waarbij echter het effect op de langere termijn gaat spelen. Er is sprake van een positieve invloed op de lange termijn.

Opgave 2 – CO₂ ondergronds

Vraag 7

Vraag 8

- Eerste bullet: verwoording van de specifieke investering levert het eerste punt op, de uitleg van het berovingsprobleem het tweede punt.
- Tweede bullet: een antwoord middels marginale analyse (€ 25,- vs. € 10,-) kan juist zijn.

Vraag 9

- De essentie van de opmerking (cursief gedrukt in CV) is, dat de consequenties voor rekening van de agent komen. Dit hoeft niet persé een financiële prikkel te zijn; denk hierbij aan bijvoorbeeld reputatieschade, onafhankelijke arbitrage, e.d.

Verzoek aan het CvTE om deze vraag te bezien:

Voor de derde deelscore zijn ook andere clausules denkbaar. Denk bijvoorbeeld aan onafhankelijke arbitrage. De essentie is, dat de door de clause de asymmetrische informatie wordt opgeheven.

Door de opmerking kan hiervoor deze deelscore niet worden toegekend.

Reactie CvTE:

3de bullet. Andere voorbeelden van een clause waarbij het principaal-agentprobleem opgelost wordt, kan correct zijn.

Toelichting:

De essentie van de opmerking is dat de kosten ten rekening komen van de agent als deze in gebreke blijft, waarbij de kosten kunnen bestaan uit monetaire en niet-monetaire kosten. De opmerking beperkt het toekennen van de deelscore niet.

Vraag 10

- Subsidie van € 30 miljoen per bedrijf kan ook juist zijn; dan moet “per bedrijf” wel zijn benoemd.

Vraag 11

- Tweede deelscore: essentieel is de afweging tussen de marginale kosten van “afvangen” en “niet afvangen” (Toelichting: de afvanginstallatie is al betaald).

Opgave 3 – Drie pensioenscenario's

Vraag 12

- Eerste bullet: Een antwoord waarin het begrotingstekort niet is vermeld / verwoord, kan juist zijn.

Verzoek aan het CvTE om deze vraag te bezien:

In de opgave wordt gesproken over verplichte solidariteit. Het correctiemodel lijkt te spreken over solidariteit.

Reactie CvTE:

De stam en vraagstelling sturen voldoende naar de financiering in het kader van verplichte solidariteit.

NB In het correctievoorschrift was het correcter geweest om te spreken van “verplichte solidariteit” in plaats van “solidariteit”.

Vraag 13

- Let op de opmerking bij vraag 15 (cursief gedrukt in CV); het betreft maximaal één punt aftrek bij beide vragen gezamenlijk.
- Antwoorden die rekening houden met het uitverdieneffect, kunnen goed zijn.

Vraag 14

Vraag 15

- Let op de opmerking (cursief gedrukt in CV); het betreft maximaal één punt aftrek bij beide vragen gezamenlijk.

Vraag 16

Naar aanleiding van vraag van Vecon aan CvTE:

Reactie CvTE:

- Eerste bullet: Een antwoord waarin hoogconjunctuur niet is vermeld/verwoord maar geredeneerd wordt vanuit een krappe arbeidsmarkt, kan juist zijn.

Toelichting:

In een hoogconjunctuur kan er sprake zijn van een ruime arbeidsmarkt. De essentie is dat er voldoende vraag naar arbeid is voor het toegenomen aanbod (ouderen die langer doorwerken, ouderen die weer gaan werken, jongeren die hun arbeid aanbieden).

Opgave 4 – Strijd om startups

Vraag 17

- Eerste deelscore: Door de investeringen komen er meer gezinnen / (andere) bedrijven is voldoende voor het punt - dat vinden wij opmerkelijk.

Bovenstaande opmerking is doorgegeven aan het CvTE.

Vraag 18

Vraag 19

- Tweede bullet:
indien de leerling de bezetting van 80% (20.000) heeft uitgerekend dit vergelijkt met de hoeveelheid, waarbij het verlies minimaal is ($75\% = 18.750$) kan het punt worden toegekend.
- Tweede bullet:
een antwoord, waarbij wordt uitgegaan van het minimale bezettingspercentage van 80%, q wordt berekend op $20.000m^2$, een verlies wordt berekend van € 700.000 en dan de conclusie wordt getrokken dat dat verlies minder is dan de € 1.000.000, levert 0 punten op. (Toelichting: Er wordt niet aangetoond dat dit verlies minimaal is.)

Vraag 20

Vraag 21

- Essentie is, dat het consumentensurplus 0 wordt, omdat iedereen de maximale betalingsbereidheid biedt.

Opgave 5 – Een teken van conjunctuur

Vraag 22

- Positieve invloed met juiste motivering van ofwel export of import levert 1 punt op.

Vraag 23

- De in tabel 1 genoemde bedrijfsinvesteringen (-0,10%) kunnen als (voorlopende) conjunctuurindicator genoemd en onderbouwd worden.

Vraag 24

- Door de context van laagconjunctuur is een redenering via bestedingsinflatie onjuist.

Vraag 25

Opgave 6 – Zoet gedronken zuur betaald

Vraag 26

- Eerste deelscore:
Een niet-financiële welvaartsafname van (een) derde(n) door deze consumptie kan juist zijn.

Vraag 27

Vraag 28

Vraag 29

- Tweede bullet:
Een ander voorbeeld van een juist antwoord:
(uit de grafiek blijkt, dat) eenzelfde prijsverandering leidt tot eenzelfde hoeveelheidsverandering, maar de procentuele verandering van Q_{va} is groter dan die van Q_{vb} . Dus is de prijselasticiteit voor kwintiel 1 groter dan die voor kwintiel 5.